

อิสราเอล VS เลบานอน...อีกหนึ่งความขัดแย้งล่าสุดในตะวันออกกลาง

เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2549 ได้เกิดเหตุการณ์ที่ทำให้ทั่วโลกต้องจับตามองภูมิภาคตะวันออกกลางอย่างใกล้ชิด เมื่ออิสราเอลได้เริ่มปฏิบัติการโจมตีเลบานอนหลังจากที่กลุ่มติดอาวุธ Hezbollah ในเลบานอนได้ข้ามพรมแดนเข้าไปลักพาตัวทหารอิสราเอล 2 คน และสังหารทหารอิสราเอลอีก 8 คน ในวันเดียวกัน ซึ่งการต่อสู้ระหว่างอิสราเอลและเลบานอนได้ทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกพุ่งสูงขึ้นมาก อาทิ ราคาน้ำมันตลาด NYMEX ของสหรัฐฯ ในเช้าวันที่ 14 กรกฎาคม 2549 สำหรับงวดส่งมอบในเดือนสิงหาคม 2549 ปรับตัวเพิ่มขึ้นสูงสุดเป็นประวัติการณ์มาแตะที่ระดับ 78.40 ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล ฯลฯ ทั้งนี้ ความขัดแย้งคู่ใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้นนี้ เป็นการเพิ่มความไม่สงบในภูมิภาคตะวันออกกลาง ขณะที่ความตึงเครียดอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ อาทิ ความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ ปัญหาความไม่สงบในอิรัก และความหวั่นวิตกจากการพัฒนานิวเคลียร์ของอิหร่าน ฯลฯ ก็ยังไม่มีทีแว่วว่าจะสิ้นสุดลง

➤ **ชนวนความขัดแย้ง...ยึดเยื้อและยาวนาน**

- ชาวิวประกาศก่อตั้งประเทศอิสราเอลบนดินแดนของชาวปาเลสไตน์¹ เมื่อปี 2491 ส่งผลให้ชาวอาหรับในภูมิภาคตะวันออกกลางไม่พอใจ (ประเทศอาหรับ 5 ประเทศ ได้แก่ อียิปต์ ซีเรีย จอร์แดน เลบานอน และอิรัก) และได้ส่งกองกำลังเข้าโจมตีอิสราเอล ทำให้ชาวปาเลสไตน์จำนวนมากต้องลี้ภัยไปยังเลบานอน

- สันนิบาตอาหรับ (Arab League) ได้ก่อตั้งองค์การเพื่อปลดปล่อยปาเลสไตน์ (Palestine Liberation Organization : PLO) ซึ่งเป็นองค์การที่ต่อสู้เพื่อดินแดนของชาวปาเลสไตน์เมื่อปี 2507 โดยมีเครือข่ายอยู่ในจอร์แดน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกลุ่ม PLO ใช้จอร์แดนเป็นฐานที่มั่นในการโจมตีอิสราเอล ซึ่งส่งผลให้ชาวจอร์แดนเสียชีวิตจำนวนมาก และได้สร้างความเดือดร้อนให้กับจอร์แดนในอีกหลายเรื่อง ทำให้ทางการจอร์แดนต้องเข้ากวาดล้างกลุ่ม PLO ออกจากจอร์แดน กลุ่ม PLO ได้ถูกขับไล่ออกจากจอร์แดนระหว่างปี 2513-2514 และได้อพยพไปยังเลบานอนแทน

- อิสราเอลโจมตีเลบานอนเมื่อปี 2521 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำจัดกลุ่ม PLO ซึ่งได้ทำการโจมตีพื้นที่ทางเหนือของอิสราเอลอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2511 ในปี 2525 อิสราเอลโจมตีเลบานอนอีกครั้ง และได้ขับไล่กลุ่ม PLO ออกจากเลบานอน รวมทั้งกองกำลังทหารไว้ในพื้นที่ทางภาคใต้ของเลบานอนด้วย ทั้งนี้ กลุ่มชาวมุสลิมนิกายชีอะห์ในเลบานอนได้ก่อตั้งกลุ่ม Hezbollah หรือ “พรรคแห่งพระเจ้า” (Party of God) ขึ้นเพื่อขับไล่อิสราเอลออกจากเลบานอน โดยในช่วงแรกกลุ่ม Hezbollah ได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากอิหร่าน

- อิสราเอลเริ่มถอนกองกำลังออกจากพื้นที่ทางตอนใต้ของเลบานอนเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2542 ตามมติของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งองค์การสหประชาชาติ (United Nations Security Council Resolution 425) หลังจากที่อิสราเอลได้คงกองกำลังไว้ในพื้นที่ดังกล่าวของเลบานอนมาเป็นเวลานานถึง 18 ปี โดยมีเงื่อนไขว่ากลุ่ม Hezbollah จะต้องปลดอาวุธ (แต่ในทางปฏิบัติ กลุ่ม Hezbollah ก็ไม่ได้มีการปลดอาวุธอย่างแท้จริง) อย่างไรก็ตาม ชาวเลบานอนถือว่าการถอนกองกำลังของอิสราเอลดังกล่าวเป็นชัยชนะของกลุ่ม Hezbollah ทำให้กลุ่ม Hezbollah ได้รับความนิยมในเลบานอนอย่างมาก

¹ ดินแดนปาเลสไตน์ (Palestinian Territories) อยู่ในภูมิภาคตะวันออกกลาง ปัจจุบันประกอบด้วยพื้นที่ 2 ส่วน คือ เขตเวสต์แบงก์ (West Bank) โดยทิศตะวันตกติดกับประเทศจอร์แดน และฉนวนกาซา (Gaza Strip) มีพื้นที่รวม 6,165 ตารางกิโลเมตร และมีประชากรราว 3.8 ล้านคน (ประมาณการ ณ เดือนมิถุนายน 2548) โดยส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ปัจจุบันอิสราเอลถือว่าดินแดนปาเลสไตน์เป็นส่วนหนึ่งของตน ซึ่งนานาชาติก็ให้การยอมรับสถานะดังกล่าว ขณะที่ปาเลสไตน์ไม่ยอมรับสถานะดังกล่าวและพยายามเรียกร้องเอกราชมาโดยตลอด ด้วยวิธีสู้รบและเจรจาอย่างสันติกับอิสราเอลมานานกว่า 40 ปี แต่ยังไม่สำเร็จ

อย่างไรก็ตาม กลุ่ม Hezbollah อ้างว่าพื้นที่ตามแนวชายแดน (Border Zone) บริเวณ Shebaa Farms ใกล้พรมแดนเลบานอน-ซีเรียเป็นดินแดนของเลบานอน ซึ่งปัจจุบันอิสราเอลยังคงกองกำลังทหารในพื้นที่แห่งนี้ ทำให้กลุ่ม Hezbollah ยังคงต่อสู้กับอิสราเอลเพื่อจะแย่งชิงดินแดนดังกล่าวกลับคืนมา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ความขัดแย้งระหว่างทั้ง 2 ฝ่ายยังคงดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน

➤ เหตุการณ์การต่อสู้ของอิสราเอล VS เลบานอน

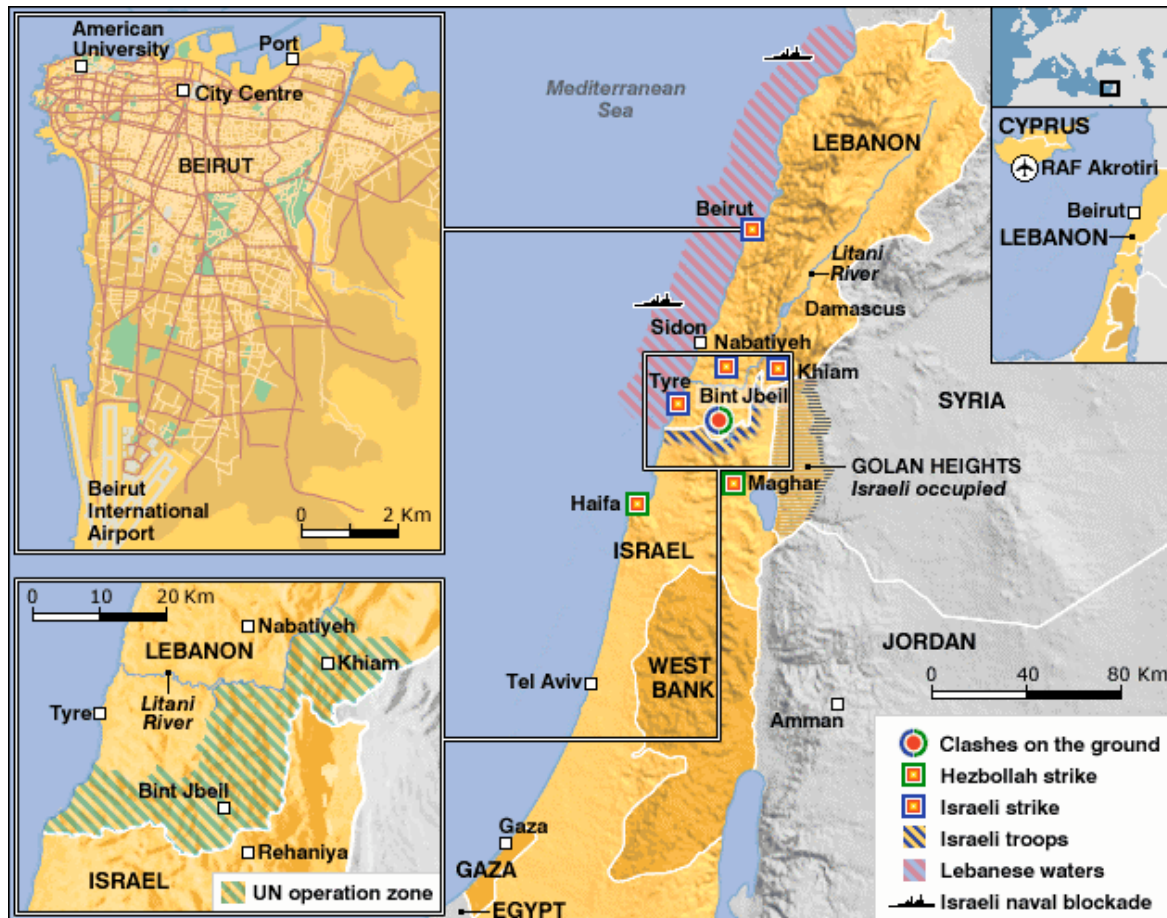
ความรุนแรงได้ปะทุขึ้นอีกครั้งเมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2549 โดยกลุ่ม Hezbollah ในเลบานอน ได้ข้ามพรมแดนเพื่อลักพาตัวทหารอิสราเอล 2 คน และสังหารทหารอิสราเอลอีก 8 คน ทำให้อิสราเอลเริ่มเข้าโจมตีเลบานอน โดยเหตุการณ์ได้ทวีความรุนแรงขึ้นในวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 เมื่ออิสราเอลส่งกองกำลังบุกโจมตีเลบานอนทางอากาศ โดยได้เข้าโจมตีบริเวณตอนใต้ของกรุงเบรุต (เมืองหลวงของเลบานอน) ซึ่งคาดว่าจะเป็นที่พักอาศัยของ Sheikh Hassan Nasrallah ผู้นำกลุ่ม Hezbollah และได้ยิงขีปนาวุธทำลายสนามบินนานาชาติและถนนสายหลักหลายแห่ง รวมทั้งปิดกั้นเส้นทางเดินเรือและน่านฟ้าของเลบานอน เพื่อตัดช่องทางการส่งเสบียงให้แก่กลุ่มติดอาวุธดังกล่าว โดยทางกลุ่มติดอาวุธ Hezbollah ได้ตอบโต้อิสราเอลด้วยการยิงจรวดโจมตีเมืองไฮฟา ซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญทางตอนเหนือของอิสราเอลหลายครั้ง การสู้รบระหว่างอิสราเอลและกลุ่ม Hezbollah ยังดำเนินอย่างต่อเนื่อง โดยอิสราเอลได้กระจายการโจมตีไปยังหลายพื้นที่ทั่วเลบานอน ขณะที่กลุ่ม Hezbollah ได้ยิงจรวดโจมตีหลายเมืองทางตอนเหนือของอิสราเอล ส่งผลให้ราคาอาหาร เวชภัณฑ์ และน้ำมันในบางพื้นที่ของเลบานอนสูงขึ้นถึง 500% โดยล่าสุด มีรายงานยอดผู้เสียชีวิตชาวเลบานอนแล้วอย่างน้อย 433 คน และบาดเจ็บกว่า 1,400 คน ส่วนใหญ่เป็นพลเรือน ส่วนชาวอิสราเอลเสียชีวิตแล้ว 51 คน

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ นายกรัฐมนตรีเอฮุด โอลเมิร์ตของอิสราเอล กล่าวหาว่าซีเรียและอิหร่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่ม Hezbollah โดยระบุว่าอิหร่านร่วมมือกับกลุ่ม Hezbollah ในการลักพาตัวทหารอิสราเอล 2 คน เพื่อเบี่ยงเบนความสนใจของโลกไปจากโครงการพัฒนาอาวุธนิวเคลียร์ของตน และกลุ่ม Hezbollah ลักลอบขนอาวุธเข้ามาจากซีเรีย ทั้งนี้อิสราเอลได้แสดงจุดยืนว่า การสงบศึกจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อกลุ่ม Hezbollah หยุดการกระทำที่เป็นภัยคุกคามต่ออิสราเอล ซึ่งหมายถึงต้องปลดอาวุธกลุ่ม Hezbollah อย่างราบคาบ และรัฐบาลเลบานอนต้องเข้ามาดูแลพื้นที่ทางภาคใต้ของตนอย่างใกล้ชิด เพื่อไม่ให้กลุ่ม Hezbollah ใช้เป็นฐานซ่อนสมุ้กำลังรวมทั้งอาวุธสำหรับโจมตีอิสราเอลอีกต่อไป ขณะที่กลุ่ม Hezbollah ก็ระบุว่า ทางกลุ่มฯ จะไม่เจรจาใด ๆ กับอิสราเอล นอกจากอิสราเอลจะปล่อยตัวนักโทษอาหรับเพื่อแลกเปลี่ยนกับตัวประกันทหารอิสราเอล ทั้งนี้ องค์การสหประชาชาติ (The United Nations : UN) และนานาชาติได้พยายามออกมามีการร้องให้ทั้ง 2 ฝ่าย หยุดยิงและเจรจาสงบศึกโดยสันติวิธี ด้วยการจัดตั้งกองกำลังนานาชาติเข้าไปรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ทางตอนใต้ของเลบานอน ขณะที่อีกหลายประเทศ อาทิ ซีเรีย เยเมน มาเลเซีย เซเนกัล เวเนซุเอลา รัสเซีย และสหภาพยุโรป (โดยเฉพาะฝรั่งเศส ซึ่งมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับเลบานอน เนื่องจากในอดีตเลบานอนเคยอยู่ภายใต้การปกครองของฝรั่งเศส) ได้ออกมาเรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่าง 2 ประเทศ รวมทั้งกดดันให้อิสราเอลยุติการโจมตีเลบานอนทันที

แผนที่จุดการโจมตีระหว่างอิสราเอลและเลบานอนในช่วงสัปดาห์แรก

แผนที่จุดการโจมตีระหว่างอิสราเอลและเลบานอนระหว่างวันที่ 25-26 กรกฎาคม 2549

➤ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจอิสราเอลและเลบานอน

ขณะนี้การสู้รบระหว่างอิสราเอลและเลบานอนยังคงดำเนินต่อไป จึงยังไม่สามารถสรุปความเสียหายและผลกระทบต่อเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศได้ อย่างไรก็ตาม บรรดานักวิเคราะห์จากสำนักต่าง ๆ ได้ประเมินผลกระทบในเบื้องต้น ดังนี้

- **อิสราเอล** ในช่วงปี 2546-2548 เศรษฐกิจอิสราเอลได้ฟื้นตัวอย่างต่อเนื่อง (จากที่ซบเซาลงในปี 2544- จากเหตุที่ชาวปาเลสไตน์ลุกฮือขึ้นต่อต้านอิสราเอลในปี 2543) โดยก่อนการสู้รบกันครั้งใหม่ The Economist Intelligence Unit (EIU) สำนักเศรษฐกิจชั้นนำของสหราชอาณาจักร (วันที่ 10 กรกฎาคม 2549) คาดว่า ในปี 2549 เศรษฐกิจอิสราเอลจะขยายตัวชะลอลงเล็กน้อยเหลือ 5% จาก 5.2% ในปี 2548 อย่างไรก็ตาม นักเศรษฐศาสตร์หลายฝ่ายแสดงความเห็นว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นจะเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของอิสราเอล โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวและการลงทุนจากต่างประเทศ ทั้งนี้ เศรษฐกิจเลบานอนจะได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่า

- **เลบานอน** ปัญหาความไร้เสถียรภาพทางการเมือง² ของเลบานอน ในช่วงที่ผ่านมา ส่งผลให้เศรษฐกิจเลบานอนชะลอตัวลง โดย EIU ประเมินการว่า ในปี 2548 เศรษฐกิจเลบานอนขยายตัวชะลอลงมากเหลือเพียง 0.1% จาก 4.3% ในปี 2547 แต่คาดว่าเศรษฐกิจจะฟื้นตัวดีขึ้นในปี 2549-2550 เนื่องจากคาดว่าค่าใช้จ่ายเพื่อการบริโภคและลงทุนของภาคเอกชนจะเพิ่มขึ้น หลังจากปัญหาความไร้เสถียรภาพทางการเมืองเริ่มคลี่คลายลง อย่างไรก็ตาม การโจมตีของอิสราเอลในครั้งนี้เป็นการซ้ำเติมภาวะเศรษฐกิจของเลบานอนให้แยลงอีกครั้ง เนื่องจากอิสราเอลได้ทำลายระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานของเลบานอนอย่างหนัก อาทิ สนามบินนานาชาติ ถนน และสะพาน ฯลฯ โดยประธานาธิบดี Emile Lahoud ของเลบานอน ระบุ (เมื่อวันที่ 21 กรกฎาคม 2549) ว่า การโจมตีของอิสราเอลก่อให้เกิดความเสียหายแก่เลบานอนแล้วเป็นมูลค่ากว่า 3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นนี้ได้ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติทยอยเดินทางออกจากเลบานอนอย่างต่อเนื่อง และชะลอการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในเลบานอน (ภาคการท่องเที่ยวมีสัดส่วนราว 12%-15% ของ GDP) รวมทั้งคาดว่าจะทำให้เงินลงทุนจากประเทศในอ่าวอาหรับที่เคยไหลเข้าสู่เลบานอนชะลอตัวลงจากปี 2548 ที่มีเงินลงทุนจากประเทศในแถบดังกล่าวไหลเข้าเลบานอนสูงถึง 2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ทั้งนี้ เมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2549 สถาบันจัดอันดับความน่าเชื่อถือ S&P ได้ปรับลด CreditWatch ของเลบานอนลงจาก Stable เป็น Negative หลังจากที่ยิสราเอลเริ่มปฏิบัติการโจมตีเลบานอนทางอากาศ โดยคาดว่ารัฐบาลเลบานอนจะประสบปัญหาในการบริหารงบประมาณภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว โดย ณ สิ้นปี 2548 รัฐบาลเลบานอนมีสัดส่วนหนี้รัฐบาลสูงถึง 180% ของ GDP อย่างไรก็ตาม เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2549 มีรายงานว่าประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย คูเวต และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ได้ตกลงให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่เลบานอนรวมมูลค่า 90 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

² เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2548 อดีตนายกรัฐมนตรี Rafik al-Hariri ของเลบานอน (ประกาศลาออกจากตำแหน่งเมื่อเดือนตุลาคม 2547 เนื่องจากไม่พอใจที่รัฐสภาเลบานอนตัดสินให้มีการขยายระยะเวลาการดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของนาย Emile Lahoud ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2541 และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 6 ปี ออกไปอีก 3 ปี) ถูกลอบสังหาร ทำให้ชาวเลบานอนออกมาประท้วงต่อต้านรัฐบาลและเรียกร้องให้ประเทศซีเรียถอนทหารออกจากเลบานอน เนื่องจากเชื่อว่ารัฐบาลภายใต้การนำของประธานาธิบดี Lahoud (เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์อันดีกับรัฐบาลซีเรีย) และซีเรีย (เป็นประเทศที่มีอิทธิพลในเลบานอน โดยในช่วงนั้นซีเรียมีกองกำลังรักษาความสงบอยู่ในเลบานอนมากกว่า 20,000 คน) มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ลอบสังหาร อย่างไรก็ตาม เมื่อปลายเดือนเมษายน 2548 ซีเรียยอมถอนทหารทั้งหมดออกจากเลบานอน เนื่องจากได้รับการกดดันจากนานาชาติให้หยุดแทรกแซงทางการเมืองในเลบานอน

➤ ผลกระทบต่อราคาน้ำมันในตลาดโลก

แม้ว่าการสู้รบระหว่างอิสราเอลและเลบานอนจะยังคงดำเนินต่อไป อย่างไรก็ตาม ราคาน้ำมันในแหล่งอ้างอิง Brent ในตลาดโลกได้เริ่มปรับตัวลดลงมาต่ำกว่าระดับ 78 ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล แล้ว เนื่องจากหลายฝ่ายเริ่มคลายความหวั่นเกรงว่าความรุนแรงดังกล่าวจะลุกลามไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคตะวันออกกลาง โดยเฉพาะอิหร่าน ซึ่งเป็นประเทศผู้ส่งออกน้ำมันรายใหญ่อันดับ 4 ของโลก ทั้งนี้ EIU ได้คาดการณ์ราคาน้ำมันในแหล่งอ้างอิง Brent ในระยะต่อไปภายใต้ 3 สถานการณ์ ดังนี้

- **หากความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและเลบานอนยุติลง** โดยทั้ง 2 ฝ่าย สามารถตกลงหยุดยิงกันได้สำเร็จ และมีการส่งกองกำลังของนานาชาติไปยังพื้นที่ทางตอนใต้ของเลบานอนเพื่อหยุดยั้งกลุ่ม Hezbollah ซึ่งจะทำให้อิสราเอลยุติการโจมตีเลบานอน ในกรณีนี้ EIU คาดว่าราคาน้ำมันขั้นต่ำจะปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ระดับราว 70 ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล

- **หากความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและเลบานอนยังคงดำเนินต่อไป** โดยอิสราเอลจะคงกองกำลังไว้ในแถบชายแดน เพื่อจัดตั้งเขต Security Zone ซึ่งจะขยายพื้นที่ครอบคลุมถึงทางตอนใต้ของเลบานอน เพื่อป้องกันการโจมตีจากกลุ่ม Hezbollah หากสถานการณ์เป็นเช่นนี้ EIU คาดว่าราคาน้ำมันอาจจะปรับตัวเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ระดับราว 75-80 ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล

- **หากความขัดแย้งระหว่างอิสราเอลและเลบานอนลุกลามไปยังอิหร่านด้วย** โดยอิหร่านอาจถูกดึงเข้าไปมีส่วนพัวพันกับเหตุการณ์ครั้งนี้ เนื่องจากอิหร่านเคยประกาศว่าอิสราเอลจะได้รับการตอบโต้กลับที่รุนแรง หากมีการโจมตีซีเรีย ทั้งนี้ EIU คาดว่าหากความขัดแย้งขยายวงกว้างในระดับภูมิภาคตะวันออกกลาง อาจส่งผลให้ราคาน้ำมันขั้นต่ำพุ่งสูงขึ้นไปถึงระดับราว 100 ดอลลาร์สหรัฐ/บาร์เรล

ส่วนเศรษฐกิจต่างประเทศ ฝ่ายวิชาการ

กรกฎาคม 2549